

CEZA HUKUKU FİNAL DERS NOTU

ÜNİTE- 6

- Genel olarak insan öldürme bir kimsenin kasıtlı veya taksirli bir davranışla ve hukuka uygunluk nedenlerinin müdahalesi olmaksızın başka bir kişinin hayatına son vermesidir.
- Suçun hukuki konusu hayat varlığıdır.
- Hayat, bireysel varlıklar hiyerarşisi içinde en üst yeri işgal eder. Bu nedenle ceza hukuku, hepsinden önce bu varlığı korumak zorundadır. Ancak burada korunan kişinin hayat hakkı değil, fiziki yönden nazara alınan insan kişiliğinin, yani insan hayatının kendisidir.
- Devlet, bireyin hayatını, sadece bireyin menfaatleri yönünde değil, aynı zamanda toplumun menfaatleri yönünde de korur.
- İnsan öldürme suçunun maddi konusu, bir başka insandır; yani failin dışında kalan bir insandır.
- Türk Ceza Kanunu yönünden “ insan olma niteliği” doğumun tamamlandığı, yani **ceninin** anadan tamamen ayrıldığı anda başlar.
- Maddi konunun varlığından söz edilebilmesi için, kişinin canlı olması yeterlidir; ayrıca yaşama kabiliyetine sahip olması aranmaz.
- Hukukumuzda ölümün ne olduğu ve nasıl tespit edileceğini gösteren genel bir hüküm mevcut değildir. Ancak 2238 sayılı kanunla ve sadece bu kanunun uygulanması yönünden, yani ölümlerden ölümlerden doku ve organ alınması yönünden ölüm, beyin fonksiyonunun geriye dönemeyecek şekilde son bulmasıyla gerçekleşmektedir.
- İnsan öldürme suçunun maddi unsuru, üç unsurdan oluşmaktadır. Bir insan davranışı, bir sonuç ve ikisi arasında nedensellik bağı
- İnsan öldürme serbest hareketli suçlar kategorisinin tipik örneğini oluşturur. Davranış, hareket (ateş ederek öldürme olayında olduğu gibi) veya ihmal (annenin çocuğunu beslemeyerek öldürmesi olayında olduğu gibi) şeklinde olabilir.
- İnsan öldürme suçunda kullanılan araçlar fiziki araçlar olabileceği gibi (örneğin silah, zehir, kas gücü, boğucu gaz, elektrik akımı vs.) pisişik araçlar da (örneğin ani heyecan, korku vs.) olabilir.
- İnsan öldürme suçu dolaylı araçlarla da işlenebilir. Bir kişiye vahşi bir hayvanı saldırtmak veya bir kişiyi mikroplu bir yerde çalıştırmak suretiyle onun ölümüne neden olan kimsenin durumunda olduğu gibi.
- **Dip not:** Genel kısımda nedensellik sorunu, çoğu defa, adam öldürme suçu ön plana alınarak incelenmektedir.
- Failin davranışı ile bir insanın ölümü arasında nedensellik ilişkisi bulunmalıdır.
- İnsan öldürme suçu, manevi unsur yönünden hiçbir özellik göstermez.
- İnsan öldürme suçu da iki şekilde işlenebilir: **kasıtlı insan öldürme** ve **taksirli insan öldürme**.
- Kastın belirlenmesiyle ilgili olarak uygulamada vasıta seçimi, isabet nahiyesi, mesafe, atış darbe sayısı, fiilden önce ve sonraki söz ve davranışlar gibi ölçütlere başvurulmaktadır.
- Bazı ceza kanunları ağırlıklarına göre iki türlü insan öldürme suçu öngörmektedirler. Buna karşılık bazı kanunlar, bu arada İtalyan ve Türk ceza kanunları ağırlaştırıcı nedenler sistemini benimsemişlerdir.
- Kasten insan öldürme suçu yönünden öngörülen ağırlaştırıcı nedenler suçun manevi unsurundan, hareketin biçiminden, kullanılan vasıtalarından, başka suçlarla olan bağlantıdan, mağdurun niteliğinden veya fail ile mağdur arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır.
- Kanun insan öldürmenin “tasarlayarak “ (taammüden) işlenmesini ağırlaştırıcı neden saymıştır.
- İnsan öldürme suçunda iki ipotez öngörülmüştür: suçun canavarca hisle ve eziyet çektirerek işlenmiş olması.
- Hangi hislerin canavarca olduğunu belirtmek son derece güçtür. Örneğin sırf öldürmek için öldürmek, mağdurun ızdırabından zevk almak için öldürmek, silahını denemek için öldürmek hallerinde bu hissin varlığı kabul edilir.
- Sebepsiz yere insan öldürme halinde de canavarca histen söz edilebilir.
- İnsan öldürme suçunun eziyet çektirerek işlenmiş olduğunun kabul edilmesi için ölümün eziyetten ileri gelmesi şart değildir. Ancak eziyetin ölümden önce olması gerekir. Ölümden sonraki bu tür hareketler başka bir suçu, yani ölümlere karşı işlenen suçu oluşturabilir.

- Öldürülen ile öldüren arasındaki mücadele sırasında yapılan hareketler eziyet çektirme sayılmaz. Ancak öldürmek için zorunlu olmayan vahşice hareketler böyle sayılır.
- **Genel tehlike yaratma suçları:** “İnsan öldürme suçunun yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle” işlenmiş olmasıdır.
- Genel tehlike yaratma suçları arasında amaç-araç ilişkisi olmalıdır. Örneğin insan öldürmek için yangın çıkarmak ve su baskını yaratmak durumlarında olduğu gibi.
- Olayda hem insan öldürme, hem de genel tehlike suçları gerçekleşmiş ise, faile sadece nitelikli insan öldürme suçundan dolayı ceza verilir.
- **Not:** İnsan öldürme suçunun başka suçlarla olan ilişkisinden kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenler söz konusudur. Hükümde dört ipotez öngörülmüştür: Başka bir suçu gizlemek, başka bir suçun delillerini ortadan kaldırmak, başka bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak ve işlenen başka bir suçtan dolayı yakalanmamak.
- **Not:** Kan davası kavramı içinde taammüdün (tasarlamanın) bulunması gerektiği, dolayısıyla kan davasının kanunda yer almasına gerek görülmeyebileceği söylenmiştir. Ancak Yargıtay taammüdün (tasarlamanın) var olmasını aramamaktadır.
- Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi cezalandırılır. Taksirle insan öldürme suçu davranışın yapıldığı zaman değil, sonucun gerçekleştiği zaman tamamlanmış sayılır.
- Kanun, taksirli insan öldürme suçu ile ilgili olarak iki ağırlaştırıcı neden öngörmüştür. Bunlar a) fiilin birden fazla insanın ölümüne neden olması ve b) fiilin bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmasıdır.
- Yaralama (müessir fiil) suçunun hukuki konusu, vücut bütünlüğü, daha doğru bir ifadeyle kişisel bütünlüktür. Bundan maksat, sadece vücut ve ruh sağlığı değil, aynı zamanda hayat varlığının dışında kalan ve insanın maddi varlığında yer alan diğer her türlü varlığın (örneğin güzelliğin) bütünlüğüdür.
- Yaralama suçunun maddi konusu insandır.
- Yaralama suçunun maddi unsuru, fizik veya pisişik mahiyetteki hareketlerle bir kimsenin vücuduna acı vermek veya bir kimsenin sağlığının yahut algılama yeteneğinin bozulmasına neden olmaktan ibarettir.
- İnsanın fizik veya fizyo-pisişik bütünlüğünde yukarıda sözü edilen zararlara neden olmada en çok kullanılan araç cebirdir.
- Kanun, kasten yaralamanın ihmali davranışla da işlenebileceğini öngörmektedir.
- Fail insan öldürme kastıyla hareket etmişse, insan öldürmeye teşebbüs söz konusu olur.
- Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi cezalandırılır.
- Taksirle yaralama fiili, mağdurun duyarlarından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına, vücudunda kemik kırılmasına, konuşmasında sürekli zorluğa, yüzünde sabit ize, yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğurmasına neden olmuşsa ceza artırılır.
- Taksirle yaralama fiili, birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuşsa ceza daha da fazla artırılır.
- Taksirle yaralamanın basit ve ağırlaştırılmış şeklinin soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlanmıştır. Ancak suçun basit hali hariç olmak üzere, fiilin bilinçli taksirle işlenmesi halinde mağdurun şikayeti aranmaz.
- **Cinsel saldırı:** Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi cezalandırılır. A) Bu suçun faili herhangi bir kimse olabilir. Failin belirli kimseler olması cezayı ağırlaştırıcı neden saymıştır. B) Cinsel saldırı suçunun mağduru veya maddi konusu sadece bir insan olabilir. Maddi konuyu veya mağduru oluşturan insanın erkek veya kadın olması ya da evli veya bekar olması, bu suçun oluşması yönünden önemli değildir.
- Cinsel suçları mülga ceza kanunu “topluma karşı suçlar” arasında düzenlenmişti. Yürürlükteki ceza kanunu ise, bu suçları “kişiye karşı suçlar” olarak ele almış ve “kişinin cinsel dokunulmazlığına karşı suçlar” olarak düzenlemiştir.
- Cinsel saldırı suçu kasıtlı bir suçtur.
- Mülga ceza kanuna göre “ırza geçme” suçunu oluşturan durum cinsel saldırı suçunu ağırlaştırıcı neden haline getirmiştir.
- Cinsel saldırıdan söz edilebilmesi için, iki kişi arasında bir vücut teması şarttır. Bununla beraber bu temasın çıplak olması veya cinsel organlarla ilgili olması gerekmez.

- Kanun erginler yönünden “cinsel saldırı” ifadesini kullanırken, çocuklar yönünden “cinsel istismar” ifadesini kullanmaktadır. A) Bu suçun maddi konusu veya mağduru çocuklardır, yani on sekiz yaşını tamamlamamış kimselerdir. Bunların cinsiyetinin önemi yoktur. B) Bu suçun maddi unsuru çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranışlarda bulunmaktan ibarettir.
- Onbeş yaşını tamamlamamış ve onbeş yaşını tamamlamakla birlikte filin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocukların rızasının hiçbir etkisi yoktur.
- Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi şikayet üzerine cezalandırılır.
- **Soru:** Onbeş yaşından büyük çocuklarla cebir, tehdit ve hile kullanılarak cinsel ilişkiye girmek hangi suçu oluşturmaktadır? Çocukların cinsel istismarı suçu söz konusu olur.
- Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi mağdurun şikayeti üzerine cezalandırılır. Bu suçun maddi unsuru, kişi ile vücut temasında bulunmaksızın, cinsel amaçlı davranışlarla bir kimseyi rahatsız etmektir. Örneğin söz atmak, cinsel amaçlı tekliflerde bulunmak, alenen olmayacak şekilde cinsel organını göstermek gibi.

ÜNİTE -7

- Cebir kavramı ya maddi cebir şeklinde veya manevi cebir şeklinde ortaya çıkar. Birincisi şiddet, ikincisi ise tehdit olarak adlandırılır. Ancak yürürlükteki ceza kanunu maddi cebiri “cebir “ olarak manevi cebiri ise “tehdit olarak adlandırmaktadır.
- Özgürlük aleyhine işlenen suçların pek çoğunda şiddet ve tehdit kavramları karşımıza çıkmaktadır.
- **Şiddet (cebir):** Gerçek veya var sanılan bir engeli ortadan kaldırmak için fiziki enerji kullanmaktan ibarettir. Şiddet (cebir), kişiler veya şeyler üzerinde icra edilebilir.
- **Tehdit:** Bir kimseye, gerçekleşmesi failin iradesine bağlı olan gelecekteki bir kötülüğü muhtemel görmekten ibarettir.
- Gerek şiddete (cebere) gerek tehdiye, çok defa, mağdura doğrudan doğruya zarar vermek için, yani mağdurun meşru bir menfaatini zarara uğratmak veya tehlikeye koymak için başvurulur.
- Birinci tür şiddet özel bir kısım suçlara sebebiyet vermektedir.
- Bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanan kimse cezalandırılır.
- Cebir suçunun **hukuki konusu**, bireylerin kendi başlarına karar alma ve böyle alınmış karara göre hareket etme özgürlüğüdür. Bir başka deyişle irade özgürlüğüdür.
- Cebir suçunun **maddi unsuru** bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için kişiye karşı cebir kullanmaktan ibarettir.
- Cebir suçunun tamamlanması için, failin cebirle ulaşmak istediği sonuçların gerçekleşmiş olması gerekmez. İstisnai olarak teşebbüs mümkün olabilir.
- Cebir suçunun manevi unsuru, genel kasttır.
- Cebir kullanmanın meşru sayılabileceği hallerde bu suçtan söz edilemez. Bu itibarla meşru savunma veya zorunluluk halinde, haksız saldırıyı veya tehlikeyi bertaraf etmek için başvuru cebir cezalandırılmaz.
- Kanun, cebir suçunun cezasını **kasten yaralama suçunun** cezasına göre belirlemiştir. “Cebir kullanılması halinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolünür” denilmektedir.
- **Tehdit;** bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut ve cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi cezalandırılır.
- Tehdit suçunun, kişinin manevi özgürlüğüne karşı bir suç olduğu kabul edilmektedir.
- Tehdit suçunun gerçek **hukuki konusunun** sözü edilen varlık olduğunu kabul etmek gerekir.
- Tehdit suçunun **maddi unsuru** bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut ve cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit etmekten ibarettir.

- **Not:** Cebir suçu gibi tehdit suçu da genel ve tamamlayıcı bir suçtur. Bu itibara tehdidin bir başka suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni kabul edildiği durumlarda tehdit suçunu öngören 106. Madde hükmü uygulanmaz.
- **Soru:** Tehdit suçu şiddet kullanılarak işlenebilir mi ?
- **Cevap:** Cebir veya şiddet bu suç tipinin dışında kalır.
- Tehdit, gerçekleşmesi failin iradesine bağlı olan gelecekteki bir kötülüğün belli bir kişiye muhtemel gösterilmesinden ibarettir.
- Tehdidin şartlı olabileceği genellikle kabul edilmektedir. Örneğin bir kimsenin diğerine “bunu yapacak olursan kafanı kırarım” demesi halinde olduğu gibi.
- Tehdidin her halde kişinin huzurunu bozmaya, yani kişiyi korkutmaya elverişli olması gerekir.
- Tehdidin pasif süjenin önünde gerçekleştirilmesi şart değildir. Onun tehditten haberdar olması yeterlidir. Bu itibarla tehdit gıyapta da olabilir.
- Gıyap: Yokluk, bulunmama, yitklik anlamına gelir.
- Kendisine tehdit yöneltilen kimse özel şartları (yaş, körlük, sağırlık gibi) nedeniyle tehditten etkilenmeyecek durumda ise, tehdit suçundan söz edilemez.
- Tehdidin konusu tehdit edilenin veya yakının hayatına, vücut veya cinsel bütünlüğüne yönelik bir saldırı olmalıdır.
- **Not:** Tehdit çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Nitekim doktrinde kullanılan araçlara göre açık veya üstü kapalı, gerçek veya sembolik tehdit ayrımları yapılmaktadır. Sembolik tehdide örnek olarak bir kimseye kuru kafa resmi göndermek gösterilebilir.
- Kanun, tehdidin konusunun malvarlığı veya sair bir kötülük olmasını cezai hafifletici neden saymıştır.
- Tehdidin, tehdit edilen kişinin huzurunu bozacak şekilde olması yeterlidir.
- Tehdit edilen zarar, gerçekleştirilebilir olmalıdır. Aksi halde hareket korkutucu olamaz.
- Zarar haksız olmalıdır. Haklı bir nedene dayanan tehditler suç değildir. Örneğin borcunu ödemeyen borçlusunun malını haczettirmek tehdidi gibi, Bir suçu öğrenen kimsenin faili ihbar etmek tehdidi de 106. Maddedeki suçu oluşturmaz.
- **Soru:** Kendisine küfreden A'yı dava edeceğini söyleyen B tehdit suçunu işlemiş olur mu?
- **Cevap:** Haklı bir nedene dayanan tehditler suç değildir.
- **Not:** Tehditte kastın varlığı şart olduğundan, ciddi olmayan tehditler bu suçu oluşturmaz. Yargıtay “ kavga sırasında hiddet saikası ile sarf edilen sözlerde tehdit kastının bulunmayacağına” karar vermiştir.
- Tehdit suçu tehdit edici ifadenin mağdura ulaştığı anda tamamlanır. Yani tehdit edici sözün duyulduğu, yazı ve resmin alındığı, işaretin görüldüğü anda suç tamamlanır. Mağdurun gerçekten korkmuş olması şart değildir.
- Tehdit suçu kasıtlı işlenebilir.
- Bu suçla ilgili olarak çeşitli ağırlaştırıcı nedenler öngörülmüştür. Bunlar; tehdidin silahla işlenmiş olması, tehdidin failin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle işlenmiş olması, tehdidin imzasız mektupla işlenmiş olması, tehdidin özel işaretlerle işlenmiş olması (örneğin evin kapısına çizilen ölüm işareti gibi), tehdidin birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmiş olması (bu ağırlaştırıcı nedenin uygulanabilmesi için iki kişi yeterlidir)
- Kanunun tehdit suçu ile ilgili bir hafifletici neden öngörmüştür. Faile suçun basit şekline nazaran daha az ceza verilebilmesi için, tehdidin konusunu oluşturan kötülüğün, ya malvarlığına veya hayat, vücut dokunulmazlığı veya cinsel dokunulmazlık dışındaki bir varlık veya mefaate yönelik olması gerekir.
- Kanun, tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, gerçek içtima kurallarının uygulanacağını, yani hem amaç suçtan (tehdit suçundan) hem de araç suçtan (öldürme, yaralama veya zarar verme suçundan) dolayı ceza verileceğini öngörmüştür.
- **Kişiyi Özgürlüğünden Yoksun Kılma**
- Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kimse cezalandırılır.
- Bu suçu öngören norm da anlamda kişi özgürlüğünü, yani bireyin hareket edebilme özgürlüğünü korumaktadır. Dolayısıyla söz konusu **suçun hukuki konusu** bireyin hareket edebilme özgürlüğüdür.
- Bu suçun **pasif süjesi** herhangi bir kişi olabilir. Hemen belirtelim ki, kişi özgürlüğünden kısmen mahrum bulunan kimse dahi bu suçun pasif süjesi olabilir.

- Bu suçun **maddi unsuru**, bir kimseyi bir yere gitmek veya bir yerde kalmak özürlüğünden, yani hareket özgürlüğünden yoksun bırakmaktır.
- Özgürlükten yoksun kalma suçu genellikle hareketle işlenen bir suçtur. Ancak ihmal ile de işlenebilir.
- **Not:** Yürürlükteki ceza kanunu, mülga ceza kanununda ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olan nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle işlenmiş olmasını cezayı ağırlaştırıcı neden haline getirmiştir.
- **Not:** Mülga ceza kanuna göre cinsel amaçla kaçırma suçları yürürlükteki ceza kanununda kişi özgürlüğünden yoksun kılma suçunun ağırlaştırıcı nedeni haline getirmiştir.
- Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi ile ilgili olarak iki ayrı suç ipotezi öngörülmüştür. Bunlar; bireyin siyasi haklarını kullanmasını engelleme ve siyasi partinin faaliyetini etkilemedir.
- **Not:** Bireysel siyasi haklar (siyasi özgürlükler): vatandaşın devletin yasama, yürütme ve yargısal faaliyetine katılma hakkıdır.
- **Bireyin siyasi haklarını kullanmasını engelleme suçunun hukuki konusu** bireye ait kamusal varlık veya menfaatlerdir. Bir başka ifade ile söz konusu suç, bireyin kamusal haklarından biri olan **bireysel siyasi hakları (siyasi özgürlükleri)**, yani vatandaşın devletin yasama, yürütme ve yargısal faaliyetlerine katılma hakkını ihlal eder.
- **Konut dokunulmazlığının ihlal:** Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi cezalandırılır. Bu suçun hukuki konusu özel kullanıma tahsis edilmiş yerlerin huzuruna ilişkin hukuki varlık veya menfaattir.
- Konut kavramı biri dar, diğeri geniş olmak üzere iki şekilde anlaşılmaktadır. **Dar anlamda konut**, evi ifade eder. Buna göre bir yerin konut sayılabilmesi için, o yerin ev ihtiyaçlarına tahsis edilmiş olması gerekir. **Geniş anlamda konut**, bireyin kendi faaliyetine tahsis ettiği her yeri ifade eder. Esasen çoğunluk konutu geniş anlamda anlamaktadır. Ev şüphesiz konuttur. Evden başka yerler de konut sayılabilir. Örneğin gemi kamarası, çadır gibi Ancak bunun için o yerin bireysel faaliyete tahsis edilmiş olması gerekir; yani tahsis iradesi aranır.
- Yürürlükteki ceza kanunu, açık bir rızaya gerek duyulmaksızın girilmesi mutlak olan yerler dışında kalan işyerleri ve eklentilerini konut kapsamında almıştır. Örneğin avukatlık bürosu veya doktor muayenesi gibi, Ancak açık rızaya gerek duyulmaksızın girilmesi mutlak olan yerlerin ve eklentilerinin (örneğin mağazaların) konut kavramına dahil olup olmadığı konusu açık değildir.
- **Not:** Kanun, eklentileri, konutu koruma yönünden zorunlu gördüğü için korumaktadır. Öyleyse içine girilmesi konutun huzurunu bozabilecek mahaller eklenti sayılır.
- **Şeref (onur) kavramı:** Gerçek anlamıyla şeref, kişinin sosyal değerini oluşturan şartların bütünüdür. Daha kesin bir ifadeyle şeref, bireyin içinde yaşadığı ortamda sahip olduğu değeri oluşturan moral (dürüstlük, samimiyet vb.), entelektüel (zeka, eğitim, terbiye vb.), fizik (sağlık, görünüş vb.) ve diğer niteliklerin bütünüdür. Ceza hukuku bu şekilde anlaşılan şereften çok, onun yansımalarını nazara alır. Bu yansımalar sübjektif ve objektif yansımalarıdır.
- Sadece insanın şeref varlığını ihlal eden suçlara **genel hareket** suçları, şereften başka varlıkları da ihlal eden suçlara **özel hareket** suçları adı verilir.
- Hakaret suçlarının soruşturulması ve kovuşturulması mağdurun şikayetine bağlıdır.
- **Not:** Özel hareket suçları, kanunun çeşitli maddelerinde yer almaktadır. Örneğin Cumhurbaşkanına hakaret, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama gibi
- **Ceza kanunu, genel hareket suçlarını 125.** Maddesinde düzenlenmiştir.
- **Not:** Bir ibarenin incitici, aşağılayıcı olup olmadığı sorunu son derece izafidir ve zamana, yere ve kişilere göre değişir.
- **Soru:** Tüzel kişiler, hakaret suçlarının pasif süjesi olabilirler mi?
- **Cevap:** Ceza kanununa göre tüzel kişilerin bu suçların pasif süjesi olamazlar. Bununla beraber, özel kanunlarda aksine bir düzenlemeye gidilmesi mümkündür. Örneğin bankacılık kanunda olduğu gibi
- **Fiiil:** İnsan iradesinin olumlu veya olumsuz şekilde ortaya konulmasıdır.
- **Soru:** İsnat edilen fiilin şeref ve saygınlığı zedeleyici, ihlal edici olduğu hangi ölçütlere göre belirlenir?
- **Cevap:** Bu konuda esas alınacak ölçüt, genel ve ortalama halk topluluğunun düşünüş ve anlayışı, yani toplumda geçerli olan örf ve adettir.

- **Sövme:** Bir kimseye şeref ve saygınlığı ihlal edici nitelikler, huylar veya sıfatlar izafe etmek veya sövgüler söylemektir.
- **İhtilat:** Ceza hukuku anlamında, hakaret fiilinin toplu veya dağınık en az üç kişiye birleşerek işlenmesidir.
- Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için en az üç kişi ile ihtilat ederek işlenmesi gerekir.
- Huzurda hakaret ile gıyapta hakaret arasındaki fark, birincisinde fiilin işlenmesi sırasında mağdurun **huzurunda** bulunması, ikincisi yönünden ise **ihtilat** şartının aranmasıdır.
- İhtilatın en basit ve yaygın şekli, aşağılamayı içeren sözlerin ikiden fazla kişinin huzurunda söylenmesidir.
- İhtilat yazı ile de olabilir. Bu bakımdan mektupla işlenen hakaret sık rastlanan bir ihtilat biçimidir.
- İhtilat için gerekli sayı üçtür.
- Gıyapta hakaret suçu yönünden de genel kast yeterlidir.
- **İleti yoluyla hakaret:** Fiilin mağdura muhatap olan sesli, yazılı veya görüntülü bir ileti ile işlenmesi halini de huzurda ve gıyapta hakaret gibi cezalandırmaktadır. Bu suçun maddi unsurunun oluşması için, her şeyden önce ortada bir ileti olacaktır
- **Hukuka uygunluk nedenleri**
- İhbar ve şikayet hakkının, iddia ve savunma hakkının, tarihi olayları aydınlatma hakkının, haber verme hakkının ve eleştirme hakkının icrası niteliğinde olan fiiller hukuka aykırı olarak nitelendirilemez. Aynı şekilde mağdurun rızasına dayanan veya görevini yerine getirilmesi niteliğinde olan fiiller de hukuka aykırı olamaz ve hakaret suçlarını oluşturamaz.
- Hareket suçları ile suça etki eden nedenler, cezayı ağırlaştırıcı nedenler ve cezayı hafifleten veya cezayı ortadan kaldıran nedenler olmak üzere iki başlık altında ele alınmaktadır.
- Mağdura isnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmesi halinde hakaret suçunun failine ceza verilmez.
- Mağdura belli bir suç işlediği belirtilerek hakaret edilmiş olması halinde failin isnadını ispat etmesi durumunda, faile ceza verilmez.

Ünite-7 Sonu Test Notları

- Bir yere sıkışıp kalmış bir kimseye o durumda bırakılabileceğinin hatırlatılması **tehdittir**.
- Usulüne uygun olmayan bir tutuklama müzakeresi ile bir kişiyi tutuklayan polis memurunun davranışı, **kişiyi özgürlüğünden yoksun kılma suçunun nitelikli hali suçunu oluşturur**.
- B seyahat ederken A'ya tahsis edilmiş gemi kamarasına A'nın rızasıyla girer ancak daha sonra A'nın çık demesine rağmen çıkmamakta direnir. Söz konusu bu suç **konut dokunulmazlığını ihlal suçudur**.
- Gerçek anlamıyla, kişinin sosyal değerini oluşturan şartların bütününe **şeref** adı verilir.
- Gıyapta hakaret suçundan söz edebilmek için isnat olması ve aşağılamayı içeren belirli fiilin en az **3 kişi** tarafından öğrenilmesi gerekir.
- Kimsenin serseri olduğunun söylenmesi halinde gerçekleşen suç **sövmek suretiyle hakarettir**.
- **İhtilata ilişkin olarak;**
 - I. Sözlü veya yazılı gerçekleşebilir.
 - II. İhtilat edilenlerin toplu veya dağınık olması önemli değildir.
 - III. İhtilat edilenlerin isnadın aşağılayıcı anlamını anlayabilmeleri gerekir.
 - IV. Failin ihtilat ettiği kişileri tanınması şart değildir.
- A kavga ettiği B'ye kuru kafa resmi olan bir mektup yollar bu suç **tehdit** suçudur.
- Hakaret suçunun, mağdurun mensubu bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle işlenmiş olması halinde, faile **ceza ağırlaştırılarak** verilir.

ÜNİTE-8

- Ceza kanunu tarafından çeşitli bireysel varlıklardan biri de bireyin malvarlığını oluşturan varlıklardır.

- Zimmet suçu “kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar” bölümünde yer almasına rağmen, devlete veya bireylere ait malvarlığını oluşturan varlıkları da ihlal etmektedir.
- **Malvarlığı:** Genel olarak bir kimseye ait ve ekonomik değer taşıyan hukuki ilişkilerin tümüdür.
- Malvarlığını oluşturan değerler bütünündeki bir azalma ise zarardır.
- Ceza hukukunda, özel hukukta olduğu gibi ekonomik yönden değersiz sayılan şeyler, genellikle malvarlığına dahil sayılmamakta ve dolayısıyla malvarlığına ilişkin korumanın konusunu oluşturmadığı kabul edilmektedir.
- **Soru:** Malvarlığını oluşturan varlıklar neler olabilir?
- **Cevap:** Malvarlığını oluşturan varlıklar, şeyler, insan davranışları (yani şahsi hizmetler) ve alacaklar olabilir.
- Zarar ve yarar (menfaat) kavramları malvarlığına karşı suçlar yönünden büyük önem taşımaktadır.
- Malvarlığı aktif (şeyler, alacaklar) ve pasiflerden (borçlar) dan oluşur.
- Malvarlığı sadece ekonomik yönden değerlendirilebilen hukuki ilişkileri, yani parayla ölçülebilir hakları değil, aynı zamanda sadece duygusal veya manevi değeri olan şeylere ilişkin hakları da içerir.
- **Soru:** Malvarlığına ilişkin zararlar, ekonomik zarar arasındaki fark nedir?
- **Cevap:** Malvarlığına ilişkin zararın ekonomik zararı içerdiği kuşkusuzdur, ancak bu tür zarar mübadele değeri olmayan şeylere de ilişkin olabildiğinden ekonomik zarardan daha geniş kapsamlıdır.
- Malvarlığına ilişkin suçları öngören normların çoğunda hareketin bir yarar veya menfaat sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiş olması istenmektedir.
- TCK’da, yarardan söz edilen normlarda, İtalyan Ceza Kanununun aksine, bu yararın haksız bir yarar olması açıkça ifade edilmemektedir.
- Yararın süreklilik göstermesi şart değildir; geçici de olabilir.
- **Hırsızlık:** Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait bir taşınır malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alan kimse cezalandırılır.
- Hırsızlık suçunu öngören normlar ile korunmak istenen, taşınır malların zilyetliğidir. Söz konusu zilyetlik özel hukuk normları ile de korunmaktadır. Ancak özel hukuk müeyyidelerinin yetersizliği nedeniyle ceza müeyyidesine başvurma gereği duyulmuştur.
- Hırsızlık suçunun hukuki konusu zilyetliktir.
- Hırsızlığın maddi konusu, “başkasına ait taşınır bir mal” dır. Şu halde bir şeyin hırsızlık konusu olabilmesi için mal olması, taşınır olması ve başkasına ait olması gerekir.
- Bir malın hırsızlığa konu olabilmesi için taşınır olması, yani bulunduğu yerden alınabilir olması gerekir. Nitekim bir taşınmazdan sökülen veya sökülebilen şeyler dahi taşınır mal kavramına dahildir.
- Gemi, yüzen evler çalınabilir. Tarla çalınamaz; ancak verimli toprağı çalınabilir.
- Gazların maddi varlığı vardır; buldukları yerden alınmaları ve bunlar üzerinde zilyetlik tesis edilmesi mümkündür. Dolayısıyla gazlar hırsızlık suçunun konusu olabilir.
- Başkasına ait elektrik enerjisinin sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarını belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesinin hırsızlık değil, “karşılıksız yararlanma” suçunu oluşturduğu kabul edilmiştir.
- Bir malın hırsızlık suçuna konu olabilmesi için ayrıca onun başkasına ait olması gerekir. Herkesin yararlanabileceği şeyler (hava, deniz suyu vs.) hırsızlık suçuna konu olmaz.
- İnsan vücudu hukuki anlamda mal değildir; dolayısıyla hırsızlığa konu olamaz. Ancak insana ait suni parçalar çalınabilir.
- Ceset üzerinde hiçbir ayni hak oluşturulamayacağına göre hırsızlık da işlenemez.
- Av hayvanları kimseye ait değildir. Bunlar ancak üzerlerinde zilyetlik tesis edildikten sonra hırsızlık suçunun hukuki konusunu oluşturabilirler.
- Hırsızlık suçuna teşebbüs mümkündür. Ancak icra hareketlerinin tamamlandığı yani malın bulunduğu yerden alındığı anda suç tamamlanmış olur.
- **Kullanma hırsızlığı:** Başkasına ait malı bulunduğu yerden almaksızın hakkı olmadan kullanmak veya bulunduğu yerden alarak hakkı olmadan kullanmaktır.

- Hırsızlık kasıtlı bir suçtur; taksirle işlenemez. Manevi unsurun oluşması için genel kastın varlığı yeterli değildir; ayrıca özel kastın varlığı da aranır.
- Genel kast, malın başkasına ait olduğunu bilerek bulunduğu yerden almak iradesinden ibarettir.
- Özel kast, failin malı "yarar sağlamak maksadıyla" almış olmasıdır. Failde yarar sağlamak amacı yoksa hırsızlık söz konusu olamaz.
- Hukuka uygunluk nedenleri konusunda genel kurallar bu suç yönünden de geçerlidir. Bu itibarla görevin yerine getirilmesi, meşru savunma, zorunluluk hali söz konusu olduğunda hırsızlık suçundan söz edilemez.
- Aynı şekilde mağdurun rızası da fiili suç olmaktan çıkarır. Rıza fiilden önce veya fiille hem zaman olmalıdır. Fiilin işlenmesinden sonraki rıza fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmaz.
- **Özel Ağırlaştırıcı Nedenler:** Kanun hırsızlık suçuna ilişkin özel ağırlaştırıcı nedenleri cezanın ağırlığına göre bir ayrıma tabi tutmuştur. Bunlar; suçun maddi konusundan kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenler, fiilin işleniş biçiminden kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenler ve zamandan kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenlerdir.
- **Suçun maddi konusundan kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenler:** A) Hırsızlık suçunun "kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmete tahsis edilmiş eşya hakkında" işlenmiş olması. B) Hırsızlık suçunun " herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında" işlenmiş olması. C) Hırsızlık suçunun "halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında" işlenmiş olması. D) Hırsızlık suçunun "bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında" işlenmiş olması. E) Hırsızlık suçunun "adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında" işlenmiş olması. F) Hırsızlık suçunun "barınak yerlerinde, sürüde veya açık yerlerde bulunan büyük veya küçükbaş hayvan hakkında" işlenmiş olması G) Hırsızlık suçunun "sıvı veya gaz halindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde" işlenmiş olması.
- **Fiilin işleniş biçiminden kaynaklanan ağırlaştırıcı nedenler;** A) Hırsızlık suçunun "kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak" işlenmiş olması. B) Hırsızlık suçunun "elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle" işlenmiş olması. C) Hırsızlık suçunun "doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak" işlenmiş olması. D) Hırsızlık suçunun "haksız yere elde bulunduran veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak suretiyle" işlenmiş olması. E) Hırsızlık suçunun "bilgi sistemlerinin kullanılması suretiyle" işlenmiş olması. F) Hırsızlık suçunun "tanınmamak için tedbir olarak veya yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınılarak" işlenmiş olması.
- **Zamandan kaynaklanan ağırlaştırıcı neden:** "Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi halinde" ceza artırılır. Bu ağırlaştırıcı nedenin uygulanabilmesi için hırsızlık gece vakti işlenmelidir. Gece vakti kanunda tanımlanmıştır. Buna göre gece vakti deyiminden "güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden zaman süresi" anlaşılır.
- **Özel Hafifletici Nedenler:** A) Hırsızlık suçunun paydaş ve elbirliği ile malik olunan mal üzerinde işlenmiş olması. Ayrıca bu fiilin soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlanmıştır. B) Hırsızlık suçunun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmiş olması. Bu durumda fiilin soruşturulması ve kovuşturulması için şikayet gerekmektedir. C) Hırsızlık suçunun maddi konusunu oluşturan malın değerinin az olması. D) Hırsızlık suçunun malın geçici bir süre kullanılıp zilyede iade edilmek üzere işlenmiş olması. Ayrıca soruşturma ve kovuşturma şikayete bağlanmıştır. E) Hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmiş olması. E fıkrasındaki gibi durumlarda ceza azalabileceği gibi, hiç ceza verilmemesi de mümkündür.
- **Yağma:** Şiddet (cebir) ve tehdit kullanarak başkasına ait malın zilyetliğini elde etmek olarak tanımlanan yağma suçları, esas itibarıyla taşınır mallar üzerinde işlenebilen suçlardır. İki tür yağma suçu düzenlenmiştir: Taşınır mal yağması ve senet yağmasıdır.
- **Taşınır mal yağması:** Bu suçun maddi unsuru, hırsızlık suçunun maddi unsurunu oluşturan malı bulunduğu yerden almanın özel bir şeklidir. Zilyet, malı teslim veya malın alınmamasına karşı koymamaya zorlanmamaktadır. Hırsızlıktan farkı, kişi üzerinde (cebir şiddet) ve tehdit kullanılmış olmasıdır. Cebir veya

tehdidin malın zilyedine karşı olması şart değildir. Mağdurun yakınına yönelik cebir veya tehditle de suç işlenebilir.

- Mağdurun herhangi bir vasıta ile kendisini bilmeyecek ve savunulmayacak hale getirmesi de, yağma suçunda cebir sayılır.
- Yağma suçunun manevi unsurunun oluşması için failde genel ve özel kastın bulunması gerekir.
- **Senet yağması:** Cebir veya tehdit kullanarak mağdurun, kendisini veya başkasını borç altına sokabilecek bir senedi veya var olan bir senedin hükümsüz kaldığını açıklayan bir vesikayı vermeye, böyle bir senedin alınmasına karşı koymamaya, ileride böyle senet haline getirilebilecek bir kağıdı imzalamaya veya var olan bir senedi imha etmeye veya imhasına karşı koymaya mecbur edilmesi halinde cezalandırılır. Hükümde çeşitli ipotezler öngörülmüştür. Bunların hepsi cebir veya tehditle işlenebilir.
- Senet yağması suçunun manevi unsurunun oluşması için failin cebir (şiddet) veya tehdide başvurarak gerçekleştirmek, bilinç ve iradesine sahip olması, ayrıca failde faydalanmak niyetinin de bulunması gerekir.
- Taşınır mal yağması ve senet yağması suçları ile ilgili olarak bazı **özel ağırlaştırıcı nedenler** öngörülmüştür. Yağma suçlarının silahla işlenmiş olması, yağma suçlarının, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle işlenmiş olması, yağma suçlarının birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmiş olması, yağma suçlarının yol kesmek suretiyle ya da konut veya işyerinde işlenmiş olması, yağma suçlarının beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmiş olması, yağma suçlarının suç örgütüne yarar sağlamak amacıyla işlenmiş olması, yağma suçlarının gece vakti işlenmiş olmasıdır.
- Kanun yağma suçları ile ilgili iki **özel hafifletici neden** öngörülmüştür. 1-Tehdit veya cebirin, kişinin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla kullanılmış olması 2- Yağma suçlarının konusunu oluşturan malın değerinin az olması.
- **Mala zarar verme:** Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi cezalandırılır. **A)** Bu suçun hukuki konusu, başta mülkiyet olmak üzere bütün aynı haklardır. **B)** Suçun maddi konusu taşınır mallar olabileceği gibi, taşınmaz mallar da olabilir. Oysa hırsızlık sadece taşınır mallar üzerinde işlenebilir. **C)** Suçun pasif süjesi mali yıkılan, tahrip edilen, yok edilen, bozulan veya kullanılamaz hale getirilen veya kirletilen gerçek veya tüzel kişidir. **D)** Bu suçun maddi unsuru, başkasının taşınır veya taşınmaz malını yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılmaz hale getirmek veya kirletmekten ibarettir. **E)** Mala zarar verme suçu kasıtlı bir suçtur. Basit bir tedbirsizlik veya önemsizlikten kaynaklanan mala zarar verme cezalandırılmaz. **F)** Mala zarar verme suçunun basit şeklinin soruşturulması ve kovuşturulması mağdurun şikayetine bağlıdır. Ancak mala zarar verme suçunun hırsızlık suçunu işlemek amacıyla işlenmesi halinde, şikayet aranmaz. Aynı şekilde suçun ağırlaştırılmış şeklide re'sen soruşturulur ve kovuşturulur.
- **Güveni kötüye kullanma:** Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkar eden kişi cezalandırılır. *Güveni kötüye kullanma ve hırsızlık suçları arasında büyük bir benzerlik söz konusudur. *Güveni kötüye kullanma dolandırıcılıktan da farklıdır. Mağdurun hileli şekilde elde edilen rızası dolandırıcılık suçuna özelliğini verir. *Güveni kötüye kullanma suçunun gerçek pasif süjesi malın malikidir. *Bu suçun maddi konusu hırsızlık suçunun maddi konusunun aynısıdır. *Güveni kötüye kullanma suçunun tamamlanması için bir yararın elde edilmiş olması şart değildir. *Güveni kötüye kullanma suçu kasıtlı bir suçtur.
- **Dolandırıcılık:** Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi cezalandırılır. *Dolandırıcılık, malvarlığına karşı işlenen suçların en tipik örneğini oluşturmaktadır. *Mağdurun hileli şekilde elde edilen rızası dolandırıcılık suçuna özelliğini verir ve bu suçu hırsızlık ve güveni kötüye kullanma suçlarından ayırır. *Dolandırıcılık taşınır ve taşınmaz mallar üzerinde işlenebilir. *Dolandırıcılık yağma suçu ile büyük benzerlik gösterir fakat yağma suçundan farklıdır. *Dolandırıcılık en karmaşık suçlardan biridir. Zira çok değişik fiillerle işlenebilmektedir. Dolandırıcılık kasıtlı bir suçtur.

- **Dolandırıcılık suçunun maddi unsuru üç unsurdan oluşur:** Failin hileli davranışlarda bulunması, mağdurun aldatılması ve aldatma sonucunda mağdurun mal varlığı yönünden bir zarar doğması ve buna karşılık fail veya başka kişi yönünden haksız bir menfaatin elde edilmesi
- **Özel hukuk hilesi:** Mağduru aldatmış olması yeterli bulunan hiledir.
- **Ceza hukuku hilesi:** Sahte fiilleri geçerli göstermeye yönelik bir sahneye koymanın varlığının gerekli kabul edildiği hiledir.
- **Soru:** Mala karşı suçların tümünde uygulanabilecek olan şahsi cezasızlık sebebi nelerdir?
- **Cevap:** Kanun, yağma suçları dışındaki malvarlığına karşı suçlar yönünden bazı şahsi cezasızlık durumları öngörmüştür. Buna göre malvarlığına karşı işlenen suçlardan yağma dışındaki suçların a) Haklarında aykırılık kararı verilmemiş eşlerden birisinin, b) üstsoy veya altsoyun veya bu derecede yakın hısımlarından birisinin veya evlat edinen veya evlatlığın, c) aynı konutta beraber yaşayan kardeşin zararına olarak işlenmesi halinde faile ceza verilmez.
- Kanun, yine yağma suçları dışındaki malvarlığına karşı suçlar yönünden cezayı hafifletici ortak nedenler öngörmüştür. **A)** Suçun belli akrabalar zararına işlenmiş olması **B)** Şeyin geri verilmesi veya zararın tazmini **C)** Şeyin değerinin veya zararın miktarının azlığı

ÜNİTE-8 SONU TEST NOTLARI

1. **Hırsızlık suçuna ilişkin olarak,** maddi konusu başkasının taşınabilir malıdır, maddi unsuru malın bulunduğu yerden alınmasıdır, kasıtlı bir suçtur ve ani suçtur.
2. Gemi hırsızlık suçunun konusu olabilir.
3. **Yağma suçu:** Hırsızlıktan, kişi üzerinde tehdit ve cebir kullanılmış olmasıyla ayrılır, failde genel kastın yanı sıra, o maldan faydalanma niyeti de bulunmalıdır, teşebbüs olanaklıdır ve cebir hafif veya ağır olabilir.
4. **Mala zarar verme suçunun maddi unsurunu oluşturan nedenler;** başkasının taşınır veya taşınmaz malını yıkmak, tahrip etmek, yok etmek ve bozmaktır.
5. **Mala zarar verme suçunun,** hukuki konusu aynı haklardır, çalıntı mallar maddi konusunu oluşturmaz, pasif süjesi gerçek veya tüzel kişi olabilir kasıtlı bir suçtur ve maddi konusu taşınır ve taşınmaz mallardır.
6. A tatil için şehir dışına gideceğinden çalınacağı endişesi ile mücevherlerini arkadaşı B'ye bırakır. O sırada paraya ihtiyacı olan B, A'nın mücevherlerini satarak borcunu öder. B'nin **fiili güveni kötüye kullanma suçunu oluşturur.**
7. Nakliyat şirketinin konutuna teslim edilmek üzere kendisine teslim edilen bir bagajı sahiplenmesi durumunda, **güveni kötüye kullanma suçu oluşur.**
8. A tarım makineleri satan bir satış temsilcisidir. Dağlık bir köyde tarım yapan B'ye ona satacağı makine ile verimde 2 kat artış elde edeceğini söyleyerek, dağlık bölgede kullanılması mümkün olmayan bir makine satar, A'nın fiili **dolandırıcılık suçunu** oluşturur.
9. **Yağma** suçu tamamlandıktan sonra, ancak bu nedenle hakkında soruşturma başlamadan veya kovuşturma başladıktan sonra ama hüküm verilmeden önce, failin pişmanlık göstererek, mağdurun uğradığı zararı aynen geri vermeye veya tazmin suretiyle giderilmesi halinde verilecek ceza hırsızlık, mala zarar verme, dolandırıcılık ve güveni kötüye kullanma suçlarına göre daha düşük olur.

ÜNİTE-9

- Belgelerde sahtecilik suçlarının hukuki konusu failin hareketinin belge adı verilen yazılar üzerinde gerçekleşmiş olmasıdır.
- Belgelerde sahtecilik suçlarında, kamu güvenine karşı bütün suçlarda olduğu gibi, iki ayrı hukuki varlık veya menfaatin ihlali söz konusudur. Biri, hukuki ilişkilerdeki itimat ve güven, diğeri ispat vasıtası olan belgelerin doğruluğu ve gerçekliğinde garantisini bulan belirli menfaatlerdir.
- **Belge kavramı:** Belgelerde sahtecilik suçlarının gereği gibi incelenebilmesi için, her şeyden önce belge kavramını açıklığa kavuşturmak gerekmektedir.

- Ceza hukuku yönünden belgeyi, olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı belge olarak tanımlamak mümkündür.
- Belgeden söz edilebilmesi için, **üç temel** unsurun gerekli olduğu söylenebilir. **1-** Her şeyden önce yazılı bir biçim gerekir. **2-** Belgenin faili yani düzenleyeni bilenebilir olmalıdır. **3-** Belge bir içeriğe sahip olmalıdır.
- Belge, resmi belge, özel belge, ve resmi belgeye benzetilen özel belge olarak üç çeşide ayrılmıştır.
- **Belgenin çeşitleri:** Belgede sahtecilik suçları yönünden yapılan en önemli ayırım resmi belge ve özel belge ayırımıdır. Birde resmi belgeye benzetilen belge söz konusudur. **A.** Resmi belgeleri kanun tanımlamamıştır. Kamu görevlisi tarafından düzenlenen her çeşit belgeyi resmi belge saymak her zaman doğru sonuç vermemektedir. Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için onun kamu görevlisi tarafından görevi nedeniyle düzenlenmiş olması gerekir. Bir belgenin resmi nitelik kazanabilmesi için iki şart aranır. Bir kere belge bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmelidir, ikinci olarak belge kamu görevlisinin görmekte olduğu görevi gereği düzenlenmelidir; yani belgenin düzenlenmesi ile kamu görevlisinin görevi arasında bir ilişki bulunmalıdır. Üçüncü olarak da belge usulüne uygun biçimde, yani öngörülen formalitelere göre düzenlenmiş olmalıdır. Gerçekten kanun, bazı resmi belgelerin kamu güveninden diğerlerinden daha çok yararlanmasını gerekli görmüş ve bunlardaki sahteciliği daha ağır şekilde cezalandırmıştır. Bunlara **imtiyazlı ispat kudretine sahip belgeler** denir. **B.** Özel belgeler resmi belgelerin özelliklerini taşımayan her türlü yazılı belgelerdir. Sadece kişiler tarafından değil, kamu görevlilerinin görevleri dışında düzenledikleri yazılı belgeler de özel belge sayılır. **C.** Resmi belgeye benzetilen özel belgeler, özel belgede sahtecilik suçunun konusunun emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiyai temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Aslında özel belge niteliğinde olan bazı belgelerin böylece resmi belgeye eşit sayılmasının nedeni, bu gibi evrakın sahip bulunduğu ekonomik ve sosyal önemde aranmalıdır.
- **Not:** Ceza kanunu tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı olarak düzenledikleri belgelerin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurur nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükümlenacağını öngörerek bu belgeleri sadece ceza yönünden resmi belgeye benzetmiştir.
- **Maddi sahtecilik ve fikri sahtecilik ayrımı:** İkincisine içerik sahteciliği demek de mümkündür. Bu iki sahtecilik arasında farkı belirtmek için, genellikle, maddi sahteciliğin belgenin maddi yönünden, fikri sahteciliğin ise belgenin özü, yani fikri içeriği yönünden değişikliğe uğraması olduğu ileri sürülmektedir. Maddi sahteciliğe örnek olarak uydurma bir vasiyetname düzenlenmesi veya gerçek bir vasiyetnamenin bir şartının değiştirilmesi, buna karşılık fikri sahteciliğe örnek olarak da noterin bir belge düzenlerken gerçekte meydana gelmemiş bir olayı huzurunda meydana gelmiş gibi göstermesi veya tarafların beyanlarını değiştirerek yazması gösterilebilir.
- **Not:** Resmi belgelerde maddi sahtecilik kişiler tarafından veya kamu görevlileri tarafından işlenebilir.
- **Kişiler tarafından işlenen Resmi belgelerde maddi sahtecilik:** Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren kişi cezalandırılır. Bu sahteciliğin faili özel kişi olmalıdır. Kanun, görevi dışında hareket eden kamu görevlisini özel kişi olarak kabul etmektedir.
- **Resmi belgelerde fikri sahtecilik:** Bu suç sahit bir belgenin, yani taklit edilmemiş veya değiştirilmemiş, sadece yalan beyanları içerdiği için sahte olan bir belgenin varlığını gerektirir. Bu suçun faili sadece kamu görevlileri olabilir.
- **Özel belgelerde sahtecilik:** Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi cezalandırılır. Bu suç her hangi bir kimse işleyebilir. Dolayısıyla kamu görevlisi de bu suçun faili olabilir. Söz konusu suçun maddi unsuru iki ayrı davranıştan oluşmaktadır. Birincisi sahtecilik fiilinden ibarettir ve kanun bunu "bir özel belgeyi sahte olarak düzenlemek" veya "gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek" şeklinde tanımlamıştır. Söz konusu suçun varlığı için ikinci davranış, sahte olarak düzenlenmiş (taklit edilmiş) veya değiştirilmiş olan belgenin fail tarafından kullanılmasıdır. Bu itibarla, kullanma fiili gerçekleşmediği sürece, sadece sahtecilik cezalandırılmaz. Özel belgelerde sahtecilik suçu da kasıtlı bir suçtur. Özel belgelerde sahtecilik fiilinin "bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla" işlenmiş olması cezayı azaltan bir nedendir.
- **Not:** İmza sahibinin rızası ile özel bir belgeyi başkasının imzasını atmanın özel belgelerde sahtecilik suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmalıdır.

- **Soru:** Sahtecilik suçuna iştirak eden kimsenin ayrıca sahte belgeyi kullanmaktan dolayı cezalandırılması mümkün müdür?
- **Cevap:** Sahte belgeyi kullanan, sahteciliğin hazırlanmasına herhangi bir şekilde katılmış ise, sahte belgeyi kullanmaktan değil, sahtecilik suçuna iştiraktan sorumlu olur.
- **Sahte Belgeleri Kullanma**
- Sahte belgeleri kullanma suçlarının maddi unsuru sahte resmi veya özel belgeyi kullanmaktır. Sahte belgeleri kullanma suçları kasıtlı suçlardır. Kullanılan sahte belgenin “kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge niteliğinde olması” cezayı ağırlaştırır neden sayılmıştır. Hafifletici neden ise bu suç yönünden uygulanabilir değildir.
- Kanun, resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu yönünden failin kamu görevlisi olmasını cezayı ağırlaştırır neden saymıştır.
- **Kamu Barışı Kavramı:** Kamu barışına karşı suçların hukuki konusunu oluşturan kamu barışı, sosyal düzeni, yani sosyal hayat ilişkilerinde yine bu ilişkileri düzenleyen hukuk normları (özellikle ceza hukuku normları) tarafından oluşturulan ve bu itibarla sosyal huzuru, barışı ve güveni içeren düzeni ifade eder. Kamu barışına karşı iki ayrı suç ipotezi öngörülmüştür. Birincisi suç işlemeye alenen tahrik ve ikincisi halkı birbirini öldürmeye tahriktir.
- **Not:** Kuşkusuz bütün suçlar, dolaylı şekilde, kamu barışını değişik ölçülerde ihlal eder. Ancak bir kısım suçlar, kamu barışını doğrudan ihlal eder. Çünkü bu suçlardan kaynaklanan ihlal, kamunun selameti, kamu güveni, genel ahlak gibi kamu barışının belli bir yönünü değil, doğrudan kamu barışının kendisini ilgilendirmekte ve onu özü itibarıyla sarsmaktadır. Bu suçlar kamu barışına karşı suçlar olup, çoğu defa gelecekteki suç tehdidi şeklinde ortaya çıkmaktadırlar.
- **Suç ve Suçluyu Övme:** İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu bir suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, bu nedenle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde cezalandırılır. Bu suçu öngören normla korunmak istenen suç işlenmesindeki toplumsal menfaattir. Bu suçun maddi unsuru işlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı failini övmektir. Övme suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi ağırlaştırıcı nedendir.
- Ceza kanunu işlenmiş olan bir suç demek suretiyle övülen suçun daha önce işlenmiş bir suç olması gerektiğini kabul etmiştir.
- **Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik:** Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde cezalandırılır. Bu suçu öngören normla halkın farklı kesimleri arasındaki barış ve huzura ilişkin kamusal menfaat korunmaktadır. **Bu suçun maddi unsuru** halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik etmektir. Bu suç basın ve yayın yoluyla işlenirse ceza artırılır.
- **Halkı Aşağılama:** Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kimse cezalandırılır. Suçun maddi unsuru, sosyal sınıf, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak halkın bir kesimini aşağılamaktır. Bu suç kasıtlı bir suçtur. Suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi halinde ceza artırılır.
- **Kanunlara Uymamaya Tahrik:** Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi, tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde cezalandırılır. Bu suç herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Halkı kanunlara uymamaya tahrik eden kimse imam, hatip, vaiz, rahip, haham gibi dini reislerden biri ise ve bu görevi arasında işlemiş ise, TCK'nın 219. Maddesindeki suç söz konusu olur. Suçun maddi unsuru, halkı kanunlara uymamaya alenen tahrikten ibarettir. Halkı kanunlara uymamaya tahrik fiilinin basın ve yayın yoluyla işlenmesi cezayı ağırlaştırır nedendir.
- **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma:** Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde cezalandırılır.

- Bu suçun işlenebilmesi için üç (3) veya daha fazla kimsenin birleşmesi, yani en az üç (3) kişinin katılması gerekir. Hakim anlayış bu sayıya isnat edilebilir olmayanların, yani küçüklerin ve akıl hastalarının dahil olmadığı şeklindedir.
- Suçun maddi unsuru kanunun suç saydığı fiilleri işlemek için örgüt kurmak veya böyle bir örgütü yönetmekten ibarettir.
- Örgütün amacı gayri muayyen sayıda suçu işlemek olmalıdır. Bir başka deyişle örgüt, bir suçluluk programını gerçekleştirmek, yani bir dizi suç işlemek amacına yönelik olmalıdır.
- Tek bir suçu işlemek için örgüt kurulması halinde, söz konusu suç oluşmaz.
- Bu suç örgütün oluşturulmasıyla tamamlanır. Bu suçun varlığı için programlanan suçların işlenmiş olup olmasının önemi yoktur.
- Bu suç için gerekli olan kast kendisinden başka aynı amacı güden en az iki kişinin daha var olduğunu bilerek çeşitli suçları işlemek amacı güden bir örgütü kurmak veya böyle bir örgütü yönetmek iradesinden ibarettir. Burada özel kast söz konusudur.
- Kanun örgütün silahlı olmasını cezayı ağırlaştırıcı neden saymıştır.
- Kanun suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve böyle bir örgütü yönetme suçları yönünden cezayı ortandan kaldıran veya cezayı azaltan suç sonrası pişmanlık (aktif pişmanlık) halleri öngörülmiştir.
- **Soru:** Sadece A'nın evini soymak amacıyla bir araya gelen beş kişi suç işlemek için örgüt kurma suçunu da işlemiş sayılır mı?
- **Cevap:** Tek bir suçu işlemek için örgüt kurulması halinde, söz konusu suç oluşmaz.
- Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmaya teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi cezalandırılır.

ÜNİTE-9 SONU TEST NOTLARI

1. **Belgede sahtecilik hükümleri bakımından belgenin özellikleri;** yazılı olmalıdır, okunması, anlaşılması mümkün olmalıdır, düzenleyeni bilinebilir olmalıdır ve bir içeriğe sahip olmalıdır.
2. Hastanede memur olan A, eşi B ile kavga etmiş ve B, A' ye tokat atmıştır. A, doktor D'nin adı ve imzasıyla eşi tarafından yaralandığını gösterir bir rapor düzenlemiştir. A'nın fiili **özel kişi tarafından işlenen resmi belgelerde maddi sahtecilik suçunu** oluşturur.
3. Adliyede memur olarak çalışan A, kendisinden talep edilen adli sicil belgesini, talep eden kişinin suç kaydı bulunmasına rağmen, suçu yokmuş gibi düzenlemiştir. Bu davranış **resmi belgelerde fikri sahtecilik suçunu oluşturur.**
4. Suçun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağının ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmiş olması, maddi sahtecilik suçunda cezayı azaltıcı neden olarak kabul edilmiştir.
5. **Suç işlemeye tahrik suçu bakımından;** tahrikin konusu suç olmalıdır, tahrikin konusunu oluşturan suç adli suç olarak anlaşılmalıdır, tahrik aleni olmalıdır ve tahrikte kullanılan vasıtalar önemli değildir.
6. Bir katil için bu ülke seninle gurur duyuyor demek **suçu ve suçluyu övme** suçunun gerçekleşmesine neden olur.
7. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından örgütün **silahlı olması** cezayı ağırlaştırıcı nedendir.
8. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün amacını başkalarına yaymak amacıyla yapılan düşünce açıklamaları örgütün veya amacının **propagandası suçunu** oluşturur.

ÜNİTE-10

- Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama ve seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır. Bir kimsenin kamu görevlisi sayılabilmesi için yaptığı işin kamusal faaliyet olması gerekir. Ancak kanun kamusal faaliyetin ne olduğunu belirlememiştir.

- **Zimmet:** Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma gözetimiyle yükümlü olduğu malı başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi cezalandırılır.
- Zimmet, özünde kamu görevlisi tarafından işlenen bir güveni kötüye kullanmadan ibarettir.
- Zimmet suçunu öngören norm ile sadece kamu görevlilerinin doğruluğu ve dürüstlüğüne ilişkin devlete ait menfaatler değil, aynı zamanda kamu idaresinin malvarlığına ilişkin menfaatleri de korumaktadır.
- Zimmet suçunun işlenebilmesi için, her şeyden önce zimmetin maddi konusu oluşturan malın zilyedliğinin faille görevi nedeniyle devredilmiş olması veya failin görevi nedeniyle malın koruma ve gözetimiyle yükümlü bulunması gerekir.
- Bu suç ancak kamu görevlileri veya bunlara benzetilenler tarafından işlenebilir.
- Zimmet suçunun maddi konusunu kanun mal olarak belirlemiştir. Mal kavramı para, her türlü menkul kıymetler ve diğer malları kapsar.
- Zimmet suçu, zimmete geçirme fiillerinin gerçekleştiği anda tamamlanır.
- Zimmet kasıtlı bir suçtur; taksirli şekli cezalandırılmaz. Genel kast yeterlidir; bunun için de failde zimmete geçirme bilinç ve iradesi bulunması gerekir.
- Kanun bu suçla ilgili olarak bir ağırlaştırıcı neden öngörmüştür. Suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde ceza artırılır.
- Zimmet suçu ile ilgili olarak çeşitli cezayı hafifletici nedenler öngörülmüştür. Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmiş olması. Zimmete geçirilen malın aynen iade edilmiş veya uğranılan zararın tamamen tanzim edilmiş olması. Zimmet suçunun maddi konusunu oluşturan malın değerinin az olması.
- **İrtikap:** İrtikap suçu ile ilgili üç ayrı ipotez öngörülmüştür. Bunlar; a) görevin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmek b) görevin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna etmek ve kişinin hatasından yararlanarak kendisine veya başkasına yarar sağlamak.
- İrtikap suçu ancak kamu görevlileri veya kamu görevlisi sayılan kişiler tarafından işlenebilir. Aksi halde yağma, dolandırıcılık gibi suçlar söz konusu olabilir.
- Bu suç kamu idaresine karşı bir suçtur. Dolayısıyla bunun pasif süjesi devlettir.
- İcbar veya ikna suretiyle ya da hatadan yararlanmak suretiyle işlenen irtikap suçu, yararın sağlanması veya vaat edilmesi ile tamamlanır.
- İrtikap suçu kasıtlı bir suçtur. Kastın varlığı için failin, yarar sağlamak veya bu yolda vaatte bulunulması amacıyla icbar veya ikna etmek yahut kişinin hatasından yararlanmak bilinç ve iradesine sahip olması gerekir.
- Kanun, irtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumuna göre verilecek cezanın yarısına kadar indirilebileceğini öngörmüştür.
- **Denetim görevini ihmal:** Zimmet ve irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle görevli kamu görevlisi ve denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkan sağlayan kamu görevlisi cezalandırılır.
- Kanun bu hükümlerle zimmet ve irtikap suçları yönünden iki özel görevi ihmal suçu öngörmüştür. Birincisi "göz yumma", ikincisi ise "imkan sağlama" dir.
- **Soru:** Denetim görevini ihmal suçunun faili kim olabilir?
- **Cevap:** Bu suçları her kamu görevlisi değil, sadece "denetim görevi" olan kamu görevlileri işleyebilir.
- **Rüşvet:** Genel olarak rüşvet, bir kamu görevlisi ile herhangi bir kişi arasında gerçekleştirilen ve kamu görevlisinin yetkilerinin icrası ile ilgili bir iş için diğerinden haklı olmayan bir karşılık kabul etmesi sonucunu doğuran bir anlaşmadan ibarettir. Devlet bu anlaşmaya katılanların her ikisine rüşvet alanı da rüşvet vereni de cezalandırmaktadır.
- İrtikap ve rüşvet birbirine çok benzemektedir.
- Rüşvet, daha öncede belirtildiği üzere çok failli bir suçtur. Teşebbüs durumu hariç, daima iki kişinin varlığını gerektirir. Bunlardan biri rüşvet alan, diğeri rüşvet verendir.

- Bu suçun maddi unsuruna gelince, rüşvet alma kamu görevlisinin “görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır.
- Kanun rüşvet vereni de, alan gibi cezalandırmaktadır.
- Rüşvet suçu, kamu görevlisinin rüşvetin konusunu oluşturan yararı elde ettiği andan tamamlanmış olur. Rüşvet suçunun oluşması yönünden, amaçlanan işin yapılıp yapılmasının önemi yoktur.
- Rüşvet kasıtlı bir suçtur. Rüşveti alanın kastı, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için sağladığını bilerek, gerekli olmayan bir yararı elde etmek bilinç ve iradesinden ibarettir.
- Kanun, rüşvet alanın belli kişiler olmasını cezayı ağırlaştırıcı bir neden haline getirmiştir. Bunlar; yargı görevini yapan hakim, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde ceza artırılarak verilir.
- Kanun, rüşvet olaylarının ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla, rüşvet alan, rüşvet veren ve rüşvet suçuna iştirak edenler yönünden suç sonrası pişmanlığı (etkin pişmanlığı) cezayı ortadan kaldıran neden saymıştır.
- Kanun, sağlanan yararın azınlığını suçun oluşması yönünden nazara almamıştır.
- **Not:** Herhangi bir rüşvet anlaşmasına konu olmayan yararlar rüşvet suçunu oluşturmaz. Ayrıca görevin gereklerine aykırı olarak bir işin yapılması veya yapılmaması amaçlarını bilmeden kendisine yarar sağlayan kamu görevlisi veya buna aynı şekilde yarar sağlayan kişi rüşvet suçunu işlemiş olmaz.
- **Görevi Kötüye Kullanma:** Kanun, “görevi kötüye kullanma” başlığı altında iki ayrı suç ipotezi öngörmüştür. Bunlar, görevin gereklerine aykırı hareket etme, görevin gereklerini ihmal veya geciktirme suçlarıdır. Bu suçların hukuki konusu, kamusal görevlerin (yasama gücüne ait olanlar hariç) düzenli, etkili ve dürüst bir biçimde yerine getirilmesine ilişkin devlete ait menfaattir.
- **Görevin gereklerine aykırı hareket etme suçu** tamamen genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suçtur. Kanun ayrıca öngördüğü görevin gereklerine aykırı hareket etme fiilleri, belirlenen ceza daha az olsa bile, özel hükme göre cezalandırılır. Görevin gereklerine aykırı hareket etme suçu kasıtlı bir suçtur.
- **Görevin gereklerini ihmal veya geciktirme:** Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme gösterecek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi cezalandırılır. Bu suçta genel ve tamamlayıcı bir suçtur. Görevi ihmal kasıtlı bir suçtur.
- **Adliye Karşı Suçlar:** Devlet, hükümet ve idare olmaktan başka adli görevlerle donatılmış organlar bütünü olarak da ortaya çıkar. Adli erk veya yargı erki olarak nazara alınan devlete ait varlık veya menfaatler adli veya yargısal varlık veya menfaatlerdir. Adliye karşı suçlar; iftira, suç üstlenme, suç uydurma ve kamu görevlisinin suçu bildirmemesidir.
- **İftira:** Yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla işlemediğini bildiği halde; hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için, bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi cezalandırılır.
- Bu hükmün amacı, adliyenin aldatılması ve yanlış yola sevk edilmesi tehlikesini olduğu kadar masum bir kimsenin şerefine ve kişi özgürlüğünün zarar görmesi tehlikesini önlemektir.
- Suçlamanın konusu hukuka aykırı bir fiil olmalıdır. Bu fiilin ceza hukuku anlamında bir suç olması gerekmez.
- İsnat belirli bir kişiye yönelik olmalıdır.
- İsnadın konusunu oluşturan hukuka aykırı fiil, onu işlenmemiş olan masum bir kimseye isnat edilmiş olmalıdır.
- İftira suçunun maddi unsuru ya ihbar veya şikayette bulunmak suretiyle veya basın veya yayın yoluyla gerçekleştirilebilir.
- Bu suç, işlendiği ileri sürülen hukuka aykırı fiille ilgili bilginin, ihbar veya şikayetin yapılabileceği yahut idari müeyyideyi uygulayabilecek makamlara ulaştığı anda tamamlanır.
- İftira kasıtlı bir suçtur.
- Bu suç yönünden özel ağırlaştırıcı nedenler öngörülmüştür. Bunlar; fiilin maddi eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması, mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkum olması, mağdurun mahkum olduğu hapis cezasının başlamış olmasıdır.
- Suç sonrası pişmanlık (etkin pişmanlık) halleri hafifletici neden sayılmıştır.

- **Suç Uydurma:** İşlenmediğini bildiği bir suç u yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uyduran kimse cezalandırılır.
- Suç uyduran (tasni eden) kimse genellikle yalan tanıklıktan dolayı cezalandırılır. Çünkü bu kişi, çoğu defa tanık olarak dinlenir.
- Suç uydurma suçunun maddi unsuru iki şekilde işlenebilir. İhbar suretiyle veya doğrudan işlenebilir.
- Bu suç sahte ihbarın kanunda sayılan makamlara verildiği veya uydurulan delil veya emarelerin bu makamlar tarafından öğrenildiği anda tamamlanmış olur.
- **Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi:** Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi cezalandırılır.
- Bu suçun faili ancak kamu görevlisi olabilir. Bunun herhangi bir kamu görevlisi olması mümkündür. Ancak failin adli kolluk görevi yapan kişi olması ağırlaştırıcı neden sayılmıştır.
- Bu suçun maddi unsuru, bildirimde bulunmayı ihmal etme veya bu hususta gecikme göstermedir. Dolayısıyla ihmali bir suç söz konusudur.
- Suçu bildirmeme suçu kasıtlı bir suçtur.
- Kanun, suçu bildirmeyi ihmal eden veya bu konuda gecikme gösteren kamu görevlisinin "adli kolluk görevini yapan kişi" olmasını cezayı ağırlaştırıcı bir neden kabul etmiştir.
- **Not:** Mülga ceza kanununda, kamu görevlisi olmayanlar yönünden böyle bir yükümlülük ancak bazı çok ağır suçlar yönünden kabul edilmişti. Oysa yürürlükteki ceza kanunu, suç bildirme yükümlülüğünü kamu görevlisi olmayanlar yönünden bir hayli genişletmiştir.

Hazırlayan: İbrahim ALPTEKİN